

Милош Петровић

ДУХОВНО СРОДСТВО СА СРПСКИМ КОМПАРАТИСТИМА

Миодраг Радовић: *Компаративни квартет* Академска књига, Нови Сад, 2014.

Књига *Компаративни квартет* проф. Миодрага Радовића јарко осветљава критички, теоријски и историјски рад великих компаратиста у српској књижевној науци, значајним и у европским просторима.

Систематско излагање Миодрага Радовића пошло је од великих, кључних питања, а засновано је на значајним делим српских компаратиста: *Клод Форијел и европска судбина грчких и српских народних песама* Миодрага Ибровца, *Европски оквири српске књижевности* Драгише Живковића, *Компаративно виђење српске књижевности* Зорана Константиновића и *Универзалне поруке руске књижевности* Драгана Недељковића.

Компаративистичка мисао Миодрага Радовића ради без престанка - од вишеопредељености Миодрага Ибровца и доприноса Драгише Живковића европеизацији српске књижевности и науке о њој, од многогласја Зорана Константиновића до општељудског својства заједничког за велика дела, а оствареног увек у посебној форми - децидан је Драган Недељковић.

Мисли Миодрага Радовића о српским компаратистима у контингентном су односу: Миодраг Ибровац је „изданак београдске школе“, припадник је целине западњачког и националног (као и Скерлић), а Драгиши Живковићу подстицај за компаративно сагледавање питања периодизације дало је Скерлићево систематизовање националне књижевности. У прилогу за зборник *Миодраг Ибровац и његово доба* проф. Михајло Б. Павловић је нагласио да је Ибровац „ревностан Србин и добар Југословен“.

Југословенска идеја била је полетна код елите СКГ, код Скерлића, али и код Ибровца, посебно у антологији југословенског песништва између два рата, која, по Радовићевом уверењу, „уз антологију Богдана Поповића и Миодрага Павловића представља несумњиво најдрагоценији цветник српског и (тада југословенског) песништва.“

У завидан однос према југословенској идеји Радовић истиче иницијативу проф. Живковића, који је за *Речник књижевних термина*, чији је главни и одговорни уредник, окупио научнике из целе Југославије. И проф. Драган Недељковић, као уредник *Филолошког прегледа* и организатор међународних научних скупова окупља најзначајније сараднике из тадашње Југославије.

Професор Зоран Константиновић, ученик проф. Пера Слијепчевића, припадника „Младе Босне“, болно је доживео губитак Југославије, који је за великог професора, нагласио је Радовић, „раван губитку идентитета“. Миодраг Радовић је сугестиван у свом дивљењу професору Константиновићу, угледном германисти, добитнику Лиречекове награде у Минхену, за његову поштену и оштру реч осуде немачке војске за злочине у Србији. Тада се окренуо миту и менталитету свога народа и резултат тога је,

јасан је Радовић, „књига тестаментарног значаја" *Литерарно дело и национални менталитет*, Београд, 2007.

У трагању за критичким валером српских компаратиста Миодраг Радовић нас вредносно заводи.

Миодраг Ибровац је као професор, преводаца, антологичар и као књижевни критичар, есејиста и уредник часописа „оставио дубок и трајан траг у српској култури". Драгиша Живковић је симултанашћу теорије, критике и историје остварио високе домете у петокњижју *Европски оквири српске књижевности*. Као импресионистички критичар видан је у књизи *Ритам и песнички доживљај* пратећи унутрашње линије развитка српске лирике од Бранка Радичевића до Алексе Шантића. Примера ради: ритам песме *Међу јавом и међ сном* критичар преноси на рад срца, а ритмичка структура песме *Вече на шкољу* „веома импресивно носи ритам тихог таласања мора пред залазак сунца".

Импресионистички поступак Драгише Живковића донео је високе резултате у томе што се и о научној материји може писати књижевно, живим стилем који импонује. На тај начин нема подозрења према импресионистичким критикама ако их пишу Ибровац, Живковић, Милан Богдановић или Михиз. „Брига за стил и труд око стила била је трајна преокупација Д. Живковића" - подвукао је Миодраг Радовић. И даље: „Нови кључ код Живковића историчара јесте у томе да посматра историју књижевности пре свега као историју стила, а књижевне периоде као стилске структуре."

За професора Драгана Недељковића књижевна критика је вредна колико је и сама књижевна. Недељковић није љубитељ теоретисања те је увек битно „уживљавање у текст". За њега је, сасвим је одређен Миодраг Радовић, „верност лепоти књижевности - верност тексту". Проф. Недељковић је тај став демонстрирао у књизи *Моћ и немоћ књижевности* (1982).

Залажући се за компаративни статус у проучавању књижевности, Миодраг Радовић је с разлогом у сам врх српске, европске и светске компаратистике ставио Зорана Константиновића. Професор Константиновић је учесник на свим значајним конгресима компаратиста у свету и бившој Југославији, а наступао је на енглеском, француском и руском језику. У „српској науци XX века заузима највише место", обогативши је „незаобилазном синтезом" - *Компаративно виђење српске књижевности* (1993) Константиновићеву књигу *Weltliteratur* Радовић је означио „ремек-делом синтезе". Бравурозна је синтеза проф. Константиновића у *Речнику књижевних термина*: „Упоредна књижевност, упоредно проучавање књижевности" на 7 страна ситнога текста (14 стубаца), уз додатну обимну литературу.

Миодраг Радовић је истакао једну реч феноменолошке вредности којом је желео да представи проф. Зорана Константиновића. То је глас - многогласје. Те 4 странице о гласу асоцијативан су продор и есенцијално сагледавање вредности великог компаратисте. Наводим почетак есеја, поетску синтезу: *Глас аутентичне индивидуалности, Глас епохе, времена у коме је живео, Глас који је имао интернационални одјек, Глас свога народа и глас савести човечанства Глас којијеувек*

позивао на критички дијалог изнад неспоразума. Глас који је у свакој прилици говорио не једним гласом. У огледима Миодрага Радовића стално је присутно ауторово духовно сродство са српским компаратистима. Радовић ће се сјајно организовати око сажимања богатог доприноса компаративног квартета, посебно код подизања компаратистике као дисциплине „на виши ступањ рефлексije“ Зорана Константиновића. Радовићева интелектуална потрага за вредностима, која ради без предаха, има лепоту енергије коју би Пол де Ман именовало вредносним завођењем.